

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ

7 ਸਤੰਬਰ ਕਾਲਕੇ ਪਿੰਡ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਬੰਗਾ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉੱਥੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਿੰਦ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਹ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੱਕਜਹਿਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਇਕ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਝੱਲਕ ਮਿਲਦੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗਲਬਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਖੱਬੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਅਸਰਦਾਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਧਿਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਵਕਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਲਿਤ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਹਿੱਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਏਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉੱਤੇ-ਉੱਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਿੱਤ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਮਾਜ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੂੜੇ ਚਮਾਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਕੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਚਾਂਡਲੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੁੱਭਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਭ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਉਭਰੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੋਨੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਾਂਝਾ ਐਕਸ਼ਨ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਐਕਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੀ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੈ।

ਪਿਆਜ਼ 26 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਹੋਣ, ਦਾਲਾਂ 40 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਹੋਣ, ਅੰਬ 60 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਹੋਣ, ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹਦਾ ਬਿਲਕੁੱਲ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਰੋਟਕ ਅਤੇ ਵੇਨਸੁਵੇਨੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸਾਧਨ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼, ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈ। ਇਹ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜਿਹੜਾ ਬੁਰਜੂਆ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਫਸਰਬਾਹੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਇਹ ਗਰੀਬ ਵਰਗ 85-90 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਸੂਝ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਅਪਣੀ ਗੱਲ ਮੰਨਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਜ਼ਾਤ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦਾ ਉਭਰਨਾ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਸੁਭ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। 50 ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਲਗਾ ਕੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਥ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਪੰਥ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਰੀਬ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਹੀ ਲਹੂ ਨਿਚੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਤਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਵੇ, ਗਰੀਬ ਦੀ ਨਿਜ਼ਾਤ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਸਿਰੋਂ ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਏ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਇਕ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਹਿੱਤ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਖਾਲਸਾ ਬਨਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਗਰੀਬ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੀਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀਆਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।